

УДК 7.01:687.016

ФОРМУВАННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА РІВНОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ПІД ВПЛИВОМ ІНКЛЮЗИВНОГО ДИЗАЙНУ

ЧУПРИНА Наталія¹, БУЛАТОВ Валерій^{1,2}

¹ Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

² Український гуманітарний інститут, Буча, Україна

chouprina@ukr.net, bulatov@ugi.edu

У дослідженні представлено аналіз формуючих процесів доступності та рівності в сучасному суспільстві під впливом інклюзивного дизайну. Виявлено взаємозв'язок сформованих принципів інклюзивного дизайну із сучасними процесами організації предметно-просторового середовища. Проаналізовано використання методів та прийомів інклюзивного дизайну в процесі усунення бар'єрів у формуванні новітнього простору та продуктів інклюзії.

Ключові слова: *інклюзивний дизайн, рівність, доступність, сучасне суспільство, вплив, формування.*

ВСТУП

Інклюзивний дизайн стає все більш важливою концепцією у сучасному суспільстві, яка прагне створити середовище, доступне та зручне для людей з різними потребами, включаючи людей похилого віку, вагітних жінок, людей з інвалідністю, які використовують візки, людей з когнітивними порушеннями, людей з низьким рівнем доходу та інших груп населення. Інклюзивний дизайн – це підхід до проектування, який робить продукти, послуги та середовища доступними для всіх людей, незалежно від їхніх здібностей чи характеристик. Це означає, що кожен, незалежно від обмежень чи будь-якого іншого фактору, може мати доступ до них та використовувати їх.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є аналіз принципів та засобів інклюзивного дизайну для формування доступності та рівності в сучасному суспільстві.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Досягнення доступності та рівності є однією із ключових цілей інклюзивного дизайну. Тому організаційні процеси формування предметно-просторового середовища тісно пов'язані з такими фундаментальними принципами дизайну [1]:

1. Функціональність: дизайн повинен бути корисним та виконувати своє призначення. Він має вирішувати конкретну проблему або задовольняти певну потребу користувача.

2. Естетичність: дизайн повинен бути привабливим та візуально приємним. Він повинен створювати позитивне враження та бути гармонійним.

3. Користувацький досвід (UX): дизайн повинен бути зручним та інтуїтивно зрозумілим для користувача. Користувачі повинні легко взаємодіяти з дизайном та досягати своїх цілей.

4. Візуальна ієрархія: дизайн повинен організовувати інформацію таким чином, щоб користувачі могли легко зрозуміти, що важливо. Це досягається за допомогою розміру, кольору, розташування та інших візуальних елементів.

5. Контраст: дизайн повинен використовувати контраст для виділення важливої інформації та покращення читаності. Це може бути контраст кольору, розміру, шрифту тощо.

6. Баланс: дизайн повинен мати візуальну рівновагу. Елементи повинні бути розміщені таким чином, щоб створювати відчуття стабільності.

7. Єдність: дизайн повинен виглядати цілісно та як єдине ціле. Елементи повинні бути пов'язані між собою за допомогою кольору, форми, стилю тощо.

8. Простота: дизайн повинен бути максимально простим та лаконічним. Слід уникати зайвих елементів, які можуть заплутати користувача.

9. Доступність: дизайн повинен бути доступним для всіх користувачів, незалежно від їхніх фізичних можливостей. Це особливо важливо в інклюзивному дизайні.

10. Адаптивність: дизайн повинен бути адаптивним та добре виглядати на різних пристроях та екранах.

Окреслені принципи є універсальними, тому допомагають фахівцям успішно застосовувати їх у різних сферах дизайну, в тому числі і в інклюзивному дизайні предметно-просторового середовища (рис. 1, а-в).

а

б

в

Рис. 1, а-в. Основи формування громадського просторового середовища з урахуванням принципів інклюзивного дизайну [5]

Принципи інклюзивного дизайну, що закладені в Конвенції про людей з інвалідністю, сприяють досягненню поставлених цілей за допомогою реалізації певних заходів, що направлені на усунення бар'єрів:

- фізичних, які є перешкодою для людини з інвалідністю рівноправно приймати участь у життєдіяльності суспільства;
- інформаційної сфери, що обмежують доступ до інформації людей з інвалідністю (відсутність супроводжуючих написів, повідомлень з

використанням шрифту Брайля, застосування жестової мови, використання звукових маячків адаптованих до мобільних датків тощо);

– технологічної доступності: розробка веб-сайтів, мобільних додатків та інших технологічних інструментів доступних для людей з різними здібностями, це може включати використання адаптивних технологій, простого дизайну та чітких інструкцій;

– адаптація середовища (будівель, транспорту, веб-сайтів та інших об'єктів для людей з різними потребами);

– розробка інклюзивних продуктів та послуг: це може включати розробку продуктів, які можуть використовувати люди з різними фізичними та когнітивними здібностями, а також послуг, які доступні для людей з різними потребами [2].

Вплив принципів інклюзивного дизайну охоплює різні сфери життєдіяльності людини, формуючи нове безбар'єрне предметно-просторове середовище середовище в суспільстві та надаючи значно ширший спектр можливостей функціонування (рис. 2, а-в) [3]:

1. Рівний доступ до освіти: представляючи можливість зробити освіту доступною для всіх дітей, незалежно від їхніх здібностей. Це може включати адаптацію навчальних програм, використання спеціальних технологій та забезпечення доступності шкільних приміщень.

2. Рівний доступ до зайнятості: інклюзивний дизайн може зробити робочі місця доступними для людей з різними здібностями. Це може включати адаптацію робочих місць, використання спеціальних технологій та забезпечення доступності робочого середовища.

3. Рівний доступ до участі в житті суспільства: інклюзивний дизайн може зробити громадські простори, транспорт та інші послуги доступними для всіх людей. Це може допомогти людям з різними здібностями повноцінно брати участь у житті суспільства.

а

б

в

Рис. 2. Участь людей з інвалідністю в різних сферах життєдіяльності людини: а – рівний доступ до освіти; б – рівний доступ до зайнятості; в – рівний доступ до участі в житті суспільства [5]

Формування доступності та рівності в сучасному суспільстві під впливом інклюзивного дизайну стосується не тільки предметно-просторового середовища та продуктів але і зміни мислення людини з інвалідністю під час її

психологічної адаптації також і оточуючого суспільства, створюючи новітні стереотипи толерантності [4]. Також засоби масової інформації які мають відчутний вплив на людей в суспільстві, виборюючи право серед опонентів надавати будь яку інформацію як достовірну, таким чином формуючи певне мислення. Сучасне суспільство — це суспільство мультимедійних технологій де люди опрацьовуючи інформацію, формуються під її впливом.

ВИСНОВКИ

Зміни в сучасному суспільстві у ставленні до людей з інвалідністю, поява продуктів та послуг для людей з різними формами обмеження є результатом дії принципів інклюзивного дизайну в світі.

Проведений аналіз принципів та засобів інклюзивного дизайну для формування доступності та рівності в сучасному суспільстві окреслив взаємозв'язок сформованих принципів із процесами організації предметно-просторового середовища рівності та доступності. Використання методів та прийомів інклюзивного дизайну висвітлило їх роль в процесі усунення бар'єрів у формуванні інклюзивного та справедливого суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чуприна Н. В., Булатов В. А. Принципи урахування ергономічних показників в інклюзивному дизайні середовища. *Art and Design*, 2023. №1 С.63-171.
2. Булатов В. Вплив аспектів загальної теорії формоутворення на досягнення доступності та рівності в інклюзивному дизайні. *Теорія та практика дизайну*. Вип. 27. 2023. *Культура і мистецтво* № 27 С.133-141.
3. Байда Л. Ю. Інвалідність та суспільство: навч.-мет. посіб. К., 2012. 216 с.
4. Vanessa M. Patrick, Candice R. Hollenbeck. *Designing for All: Consumer Response to Inclusive Design*. *Consumer Psychology Review (CPR)*. 2021. 31(2). P. 215-414.
5. Офіційний сайт закладу "Perkins School for the Blind". URL: <https://www.perkins.org>.

CHUPRINA N., BULATOV V. FORMATION OF ACCESSIBILITY AND EQUALITY IN MODERN SOCIETY UNDER THE INFLUENCE OF INCLUSIVE DESIGN

The study presents an analysis of the shaping processes of accessibility and equality in modern society under the influence of inclusive design. The relationship between the established principles of inclusive design and the modern processes of organizing the subject-spatial environment of equality and accessibility is revealed. The use of methods and techniques of inclusive design in the process of removing barriers in the formation of the latest space and products of inclusion is analyzed. The relevance of the implementation of the principles of inclusive design in the creation of a modern space of inclusive design is substantiated.

Keywords: *inclusive design, equality, accessibility, modern society, influence, formation.*